

hactenus nominatus est Deus. Hoc enim est extollere se supra omne quod dicitur Deus, ut ibi exponunt Chrysost., Ambros., et alii; et idem Chrysost., hom. 49 in Joann.; Iren. autem, l. 3, c. 6, putat Paulum loqui tantum de idolis, non de vero Deo. Quia loquitur de iis qui dicuntur Dii, non tamen de eo qui est verus Deus. Tamen cum Paulus hunc non excludat qui maxime dicitur Deus, sed generaliter loquatur de omnibus, simpliciter intelligendus est, præsertim cum dicat Antichristum seipsum ostensurum Deum, quia necesse est ut introducendo se falsum Deum, verum excludat. Præterea hoc aperte confirmat Daniel, c. 11, dicens: *Elevabitur, et magnificabitur adversus omnem Deum, et adversus Deum Deorum loquetur magnifica, et Deum patrum suorum non reputabit, nec quemquam Deorum curabit, quia adversum universa consurget.* Quæ verba adeo perspicua sunt, ut nulla egeant expositione.

5. *Objectio.* — Oritur tamen ex verbis sequentibus difficultas, quia ex dictis sequi videtur, Antichristum ablaturum idola et illorum cultum. Id enim expresse videtur asserere Paul. et Daniel, unde Iren., l. 3, c. 6, et l. 5, c. 25, tractans hæc loca, dicit Antichristum ablaturum omnia idola. Idem sentit Hugo Æthierianus, l. de Regressu anim., cap. 23; et Cyril. Hieros., cat. 15, dicens: *Odio habebit idola.* Idem Hippol. supra; Chrysostom., cum aliis Græcis, 2 ad Thessal. 2; Hieron., super Danielelem, et dicta quæst. 11 ad Algasiam; consequens autem videtur esse contra eundem Danielelem, capit. 11, dicentem: *Deum autem Maozim in loco suo venerabitur, et Deum, quem ignoraverunt patres ejus, colet auro, et argento, et lapide pretioso, rebusque pretiosis, et faciet ut munitur Deum Maozim cum Deo alieno quem cognovit.* Ex quibus verbis constat, Antichristum idolum aliquod veneraturum. Responderi potest primo, verba illa non esse intelligenda de Antichristo, sed de Antiocho. Nam de illo præcipue instituerat sermonem Propheta in illo capite; et quamvis more prophetico (quoniam Antiochus fuit quædam figura Antichristi) ab uno ad alterum sermonem transtulerit, vel (ut alii volunt) de Antichristo in persona Antiochi locutus sit, postea redit ad Antiochum, et nonnulla dicit quæ ei soli conveniunt. Hæc vero interpretatio non placet Hieronymo, qui potius ait hæc convenire Antichristo quam Antiocho. Nam Antiochus semper adoravit idola quæ patres ejus cognoverunt et adoraverunt; Theod. etiam eundem

locum de Antichristo interpretatur; intelligit autem Antichristum non adoratum Deum alium, nuncupatum *Maozim*, sed seipsum glorificaturum et nominaturum *Deum Maozim*, id est fortem et potentem; sic enim ipse interpretatur; et ubi Vulgata habet *venerabitur, et colet*, ipse legit, *glorificabit.* Verbum enim hebræum optime hunc sensum admittit, et verbum etiam græcum *δοξάσει*, quo Septuaginta uti sunt. Altera interpretatio est Lyr. et Glossæ ord., et aliorum, Antichristum publice et coram aliis ablaturum idola, et omnem Deorum cultum, nec permissurum ut alii alium præter se adorent; ipsum vero occulte adoraturum dæmonem, cum quo pactum perpetuum inibit, ejusque ope potentiam et regnum terrenum consequetur, et ideo privatim eum pro Deo colet, et vel illum appellabit *Maozim* (quod præsidium vel auxilium significare dicitur), quia in eo ponet totam spem suam, vel (ut alii volunt) ejus proprium idolum in aliquo loco munitissimo et occultissimo ponet, qui vocabitur *Maozim*. Nam de eo statim subdit Daniel: *Et faciet ut munitur Maozim cum Deo alieno, quem cognovit.*

6. *Antichristus diaboli cultor.* — *Antichristus atheus.* — Hinc colligitur primo, verisimile esse Antichristum non omnino crediturum quæ alios docebit et credere compellet. Nam, licet in principio Judæis persuadeat se esse Messiam, et missum a Deo, fingatque se credere legem Moysis esse veram et observandam, tamen omnia hæc faciet simulate, ut eos decipiat et regnum obtineat. Postea enim et Moysis legem abjiciet, et Deum verum, a quo data est, negabit. Unde multi existimant, etiam callide ablaturum esse idola ut Judæis imponat. Quod fortasse in principio ita erit. Nam postquam imperium obtinuerit, non tantum ob hanc causam, sed maxime propter eximiam superbiam id faciet, ut nullus alius præter sese ab aliis colatur. Quæ autem futura sit ejus perfidia, et quid revera existimaturus sit de Deo, divinare non possumus. Est autem credibile, illum futurum atheum, nullumque præmium aut poenam in alia vita speraturum, ac propterea solum illum dæmonem veneraturum, a quo fallendi artem addiscent, divitias obtinebit, et cujus ope imperium comparabit.

7. Secundo, colligitur qualis futura sit doctrina morum, si quam fortasse Antichristus docebit et observare faciet. Nam cum potissima hujus doctrinæ pars sit quæ ad Dei cultum pertinet, hæc tota erit plena errore ac superstitione, prius contra Christum, Christianam-

que religionem; postea vero etiam contra Mosaicam, et contra rationem naturalem. Nam sibi soli dicari templa offerique cultum imperabit. Et hinc facile conjectare licet quid facturus sit in rebus aliis quæ ad justitiam, temperantiam, virtutesque alias spectant. Nam in omnibus ea tantum curabit quæ sibi ad gloriam, vel voluptatem, vel imperium augendum et conservandum conducere existimabit; in reliquis vero amplissimam licentiam et facultatem concedet; nihil enim aliud ex principiis positis probabiliter colligere aut existimare possumus.

8. Tertio colligitur verum esse quod in ultima parte tertiæ assertionis dicebamus, Antichristum non manifestaturum totam impietatem suam, donec plenam regni potestatem obtineat, ut expresse etiam notant Patres citati, præsertim Dam., Cyril., Hippol., et patet facile ex discursu rerum omnium quas hactenus tractavimus.

9. *Antichristus superstitionem suam hominibus suadebit, quomodo.* — Quarto et ultimo dicendum est, Antichristum variis modis persuasurum hominibus doctrinam et observantiam superstitionis suæ, potissime vero id facturum signis et prodigiis, falsis quidem, specie tamen admirabilibus. Prior pars constat, nam quatuor præcipue modis (ut recte notat Ansel., in Elucid.) utetur ad decipiendos homines. Primus erit persuasione et eloquentia. Erit enim a dæmone instructus et edoctus in rebus omnibus quæ ad hunc finem necessariæ fuerint; imo ait Anselmus, *quod erit sapientia et eloquentia incredibili, et omnes artes et Scripturam memoriter sciet.* Secundus erit per liberalem elargitionem divitiarum, ut latius dicemus sectione sequenti. Tertius, per terrores et minas, de quo in sectione ultima. Quartus denique per signa et prodigia hominibus admiranda; unde Paulus, 2 ad Thess. 2, ait: *Cujus est adventus secundum operationem Satanæ, in omni virtute, et signis, et prodigiis mendacibus, et in omni seductione iniquitatis.* Nam, sicut Christus miracula edidit in confirmationem veritatis, ita ipse faciet signa mendacia in confirmationem falsitatis, ut ibi notant Chrys. et Ambros.; tamen, sicut Christus illa faciebat virtute Dei, qui est prima veritas, ita ipse faciet virtute Satanæ, qui est pater mendacii; et ideo non faciet vera miracula, sicut Christus, sed falsa. Quia vel res, quæ apparebunt, non erunt veræ, sed phantasticæ, ut si videatur suscitare mortuum, aut vere non erat prius mortuus, aut postea non vere vivet,

ut notavit Athanasius, quæstione 3 in Antiochum; aut si interdum fuerint res veræ quæ apparebunt, non erunt tales quæ modo miraculose fiant, sed per applicationem occultam naturalium causarum.

10. *Dubium.* — *Responsio.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Quod si inquiras quæ sint futura hujusmodi signa et miracula, respondetur verisimile esse futura similia iis quæ Christus Dominus operatus est, vel quæ Judæi ab ipso petierunt, ut notant Hippolytus, dicto lib. de Consum. mundi; et Lactantius, l. 7, c. 17; qui multa signa in particulari enumerant, quæ solum hac conjectura ducti recensere potuerunt. Nam, sicut Magi Ægyptii pugnabant contra Moysen similia signa facientes, ita verisimile est pugnaturum Antichristum contra Christum. Cujus rei vestigium habemus Apoc. 12, ubi de Antichristo dicitur: *Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem, et plaga mortis ejus curata est.* Cujus communis expositio est, quod finget se mori et resurgere, ut ibi fere antiqui omnes exponunt, et sentit Gregorius, lib. 11 Ep., c. 3. Alius vero sensus et fortasse magis consentaneus litteræ est, quod aliquis ex præcipuis sectatoribus Antichristi, seu regibus illi subditis, lethali vulnere percutietur, et virtute dæmonis ab Antichristo sanabitur. In utroque autem sensu opus apparebit miraculosum et stupendum. Unde subditur: *Et admirata est universa terra post bestiam, et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestię?* Postea vero subjungitur aliud signum: *Fecit signa magna, ut etiam ignem faceret descendere e caelo in terram in conspectu hominum.* Sed est advertendum, hoc posterius signum non attribui in eo capite eidem bestię, sed alteri; et quanquam Rupertus velit, per utramque bestiam significare eundem Antichristum, verisimilius tamen est (quod Ansel., Rich. ibi, et Iren., l. 5, c. 28, dicunt) duas illas bestias significare diversas personas, et posteriorem esse ministrum aliquem Antichristi, et prædicatorem ejus, ac pseudo-prophetam illum de quo fit mentio in eodem lib. Apoc., c. 19, de quo etiam ibidem dicitur: *Fecit terram et habitantes in ea adorare bestiam primam, id est, Antichristum;* et postea subditur hanc posteriorem bestiam erexisse imaginem seu effigiem Antichristi, et coegisse homines ut eam adorarent, et ad hoc aliud etiam signum effecisse, scilicet, ut imago bestię loqueretur. Unde conjicimus Antichristum non solum per seipsum, sed etiam per alios effecturum signa

ad suam doctrinam suadendam. Et propterea fortasse in plurali dixit Christus, Mat. 24: *Dabunt signa et prodigia magna, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Et ideo erit illa tentatio omnium gravissima, propter multitudinem et magnitudinem signorum, ut notavit Greg., 32 Moral., c. 12, et l. 33, c. 20 et 21; et Isid., l. 1, de Summo bono, c. 28: *Nam olim (inquit) faciebant miracula Martyres, tunc autem videbuntur facere ipsi persecutores.* Et eleganter Augustinus, Psalm. 9, tractans illa verba: *Insidiatur in occulto, quasi leo in spelunca sua, ubi per leonem in spelunca, Antichristum intelligit, in quo vis et dolum operabitur, cujus persecutio superest, qua nihil est periculosius, quoniam violenta et fraudulenta erit. Vim habebit in imperio, dolum in miraculis.* Dices: videtur esse contra suavem divinæ providentiæ gubernationem, ut permittat fieri tam stupenda signa in confirmationem falsitatis, tum quia hoc videtur esse permittere tentari homines ultra id quod possunt; tum etiam quia hinc potest labefactari fides divinorum miraculorum, quia semper formidari poterit an falsa sint. Respondeo non esse contra ordinem divinæ providentiæ, tum quia hæc permissio effectus erit divinæ justitiæ in vindictam incredulitatis Judæorum, et aliorum peccatorum quæ illo maxime tempore multiplicabuntur, ut ex Matth. 24, et ex aliis Scripturæ testimoniis supra citatis aperte colligitur. Unde Cyrillus Hierosolymitanus, supra: *Fraternum (inquit) odium locum dabit Antichristo, preparat diabolus schismata populorum, ut tanto facilius hostis recipiatur.* Deinde erit etiam effectus divinæ misericordiæ, ut Sanctorum fides et constantia magis creseat et eluceat. Neque erit tentatio supra humanas vires divina gratia adjutas, præsertim cum ob hanc causam hæc omnia prædicta sint, ut falsus Christus a vero, et similiter falsa signa a veris miraculis discerni possint, ut notavit Athan., q. 29 ad Antiochum, et Cyrillus supra.

SECTIO V.

Quale futurum sit Antichristi regnum, quibusque modis obtinebit illud.

1. Primum omnium, Antichristum futurum esse regem magnumque monarcham, aperte colligitur ex Daniel., 7 et 11 c., supposita communi interpretatione Sanctorum, qui de Antichristo ea loca intelligunt. Cap. enim 7 explicatur, cornu illud parvulum, quod Antichri-

stum significare diximus, iis verbis: *Cornua decem, decem reges erunt, et alius consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus, et tres reges humiliabit; et c. 11 de eodem Antichristo dicitur: Et faciet juxta voluntatem suam rex; erit ergo absque ulla dubitatione Antichristus rex temporalis.*

2. *Antichristus per vim et fraudem principatum obtinebit.* — Secundo est certum, Antichristum non habiturum aliquod regnum jure hæreditario, sed habiturum potius humilem originem, et paulatim ac fraudulenter regnum occupaturum. Hoc significavit Damasc., dicto c. 27, illis verbis: *Ex fornicatione itaque nascetur, et clam educabitur, ac repente insurget, caputque attollet, atque imperio potietur; et* Cyrill., dict. c. 15, dicens, *Antichristum per magicum maleficium decepturum gentes, et Romanum imperium usurpaturum.* Clarius Hier., Dan. 11, de Antichristo sic scribit: *Qui consurgere habet de modica gente, id est, de populo Judæorum, et tam humilis erit, atque despectus, ut ei non detur honor regius, et per insidias et fraudulentiam obtineat principatum.* Quod colligit ex illis verbis Danielis, quæ de Antichristo interpretatur: *Et stabit in loco ejus despectus, et non tribuetur ei honor regius, et veniet clam, et obtinebit regnum in fraudulentia.* Atque idem colligi potest ex c. 7 et 8, ubi, propter humile principium, per *cornu parvulum* Antichristus significatur. Nam, licet hæc possint de Antiocho intelligi, tamen multo verius creduntur implenda in Antichristo, cujus Antiochus typus erat. Denique addi potest conjectura. Nam (ut diximus) Antichristus ex Judæis oriatur, qui nullum regnum aut imperium possident, sed per universum orbem dispersi et abjectissimi sunt, neque ullam spem habent sceptri et imperii usque ad Antichristi tempora. Nam (ut Hieron. ait, Dan. 11, circa illa verba: *Faciet quæ non fecerunt patres ejus*) nullus Judæorum absque Antichristo regnavit.

3. *Regnum Antichristi Babylone inchoandum.* — *Antichristi opulentia.* — *Antichristus universi orbis monarcha.* — Tertio dicendum est, Antichristum per dolum ac fraudem incepturum regnare Babylone, et inde pugnaturum cum aliis regibus, et tres potissimos debellaturum, ac tandem septem alios, et universum orbem sibi subjugaturum. Hæc assertio magna ex parte colligitur ex Scriptura, et probabilibus conjecturis ex iis quæ in Scriptura dicuntur. Et imprimis, quod regnum Antichristi inchoandum sit Babylone, multi colli-

gunt ex illis verbis Zachar. 5: *Et levaverunt amphoram inter terram et cælum, et dixi ad Angelum, qui loquebatur in me: Quo isti deferunt amphoram? et dixit ad me: Ut ædificetur ei domus in terra Senaar; et stabiliatur, et ponatur ibi super basem suam, ubi Septuaginta legunt, in terra Babylonis.* Quia (ut Hieron. notat) *Senaar* campus est Chaldæorum, in quo extracta est Babylon, Gen. 10, 11 et 12. Significata autem est in illa visione (ut Rupert. ibi notat) impietas et incredulitas Judæorum, et supplicium divinum, quod sustinent, quia, videlicet, *nec terra sua capit eos, nec cælum admittit eos.* Quod supplicium usque ad finem mundi, et Antichristi adventum durabit; tunc autem ædificabitur eis domus Babylone, quia ibi Antichristum pro Messia recipient, ibique regnare incipiet. Quod etiam verisimile fit ex sententia eorum Patrum, qui dicunt Antichristum nasciturum Babylone. Deinde, quod initium hujus regni futurum sit per dolum ac fraudem, affirmant Hier., Cyril., Damasc., et alii supra citati. Et per se est verisimile, quia non est obtinendum jure hæreditario, neque etiam in principio potest comparari per potentiam et vim, nisi fingamus solum dæmonem illaturum bellum hominibus pro Antichristo, ut illi per vim regnum obtineat, quod posset facile fingi, si dæmones in corporibus assumptis pro illo pugnarent. Sed non oportet hæc sine fundamento fingere, præsertim cum dæmon non tam intendat homines per vim debellare quam decipere, et in errorem inducere. Prius ergo quam Antichristus per vim homines aggrediatur, aliquos per fraudem sibi adjunget, præsertim Judæos, ut supra dictum est. Hæc autem fraus non solum consistet in falsa doctrina supra explicata; sed etiam in promissionibus temporalibus quas Judæi potissimum expectant; et (quod caput et maximum robor illius) ingentibus divitiis abundabit, et amplissimis largitionibus facile infinitam hominum alliciet multitudinem. Quia (ut dicitur Dan. 1) *dominabitur thesaurorum auri et argenti, et in omnibus preliosis Ægypti.* Unde Ansel., in Elucid., ait, *quod industria demonum, omnis pecunia occulta, erit ei manifesta, sive sit in mari, sive in reconditis terræ finibus.* Imo fortasse etiam mineralia auri et argenti virtute dæmonum elaborata, omnia illi offerentur, et usui erunt ad imperium obtinendum. Atque hoc modo tantum crescet in initio regni sui, ut potentior fiat quolibet alio rege; sic enim de illo dicitur Dan. 7: *Cornua decem, decem reges erunt,*

et alius consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus. Additur vero statim: *Et ipse tres reges humiliabit;* ex quo colligimus non jam fraudibus aut donis, sed potentia et vi, illa tria regna obtenturum. Unde ibidem dicitur: *Tria de cornibus primis evulsa sunt a facie ejus.* Significat autem Dan., c. 11, illa tria regna futura regnum Ægypti, Libyæ, et Æthiopiæ. Sic enim dicit: *Et mittet manum suam in terras, et terra Ægypti non effugiet, per Lybias quoque et Æthiopiam transibit.* Quibus locis id notant Hieron., et Theod., et Iren., l. 5, c. 25, et Cyrill., dicta cat. 15, et Lactant., l. 7, c. 16. Qui omnes addunt cæteros septem reges (sive illi in hoc certo numero futuri sint, ut est maxime probabile, sive per illos universitas regum et principum significetur) subdendos Antichristo tanquam supremo monarchæ et imperatori. Quod non obscure colligitur ex c. 17 Apoc., illis verbis: *Decem cornua, quæ vidisti, decem reges sunt. Hi unum consilium habent, et virtutem, et potestatem suam bestias tradent.* Cap. etiam 13 describitur potestas Antichristi tanquam suprema: *Data est illi potestas in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem;* et similiter Dan. 8: *De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum, et factum est grande contra meridiem, et contra orientem, et contra fortitudinem.* Loquitur autem de Antichristo. Nam de illo statim subdit, *ablaturum juge sacrificium.* Obtinebit ergo Antichristus universalem monarchiam quam Romani obtinuerant; et hanc (ut supra dixi) interpretantur Patres Græci, esse defectionem Romani imperii, de qua Paul. loquitur, 2 ad Thess. 2.

4. *Objectio.* — *Responsio.* — Dices: quomodo poterit Antichristus tam brevi tempore universum orbem subjugare, præsertim quoad regiones remotissimas Indiarum, vel similes. Respondetur, quamvis tempus Antichristi post monarchiam comparatam, quod erit proprie tempus persecutionis Ecclesiæ, futurum sit breve (ut supra diximus), tamen tempus bellorum ejus non constat futurum adeo breve. Quia ignoramus qua ætate incipiet regnare, et qua morietur. Deinde, cum dicitur regnaturus in universo orbe, non est necesse intelligi de omnibus provinciis mundi; sed de Romano imperio veteri, atque de iis provinciis Asiæ, Africae et Europæ, in quibus fides et Ecclesia diutius vixit. Præterea, etiamsi priori modo intelligatur, non erit factu difficile, præsertim cum neque copia auri et argenti, neque dæmonum industria defutura sit. His

enim duabus alis facile erit universum mundum peragrarè, non quod necesse sit Antichristum per seipsum omnia loca lustrare, sed per duces et ministros. Quin potius arbitror (et colligi potest ex dictis testimoniis Daniel. et Apoc.) non fore illi necessaria bella et exercitus ad omnia regna subjuganda; sed summa facilitate et velocitate, debellatis illis tribus prioribus regnis sibi vicinioribus, ita ejus fama, potentia atque divitiis terrendos esse reliquos reges, ut facile illi subjiciantur.

5. *Metropolis imperii Antichristi Jerosolyma.* — Quarto dicendum est, Antichristum præcipuam sedem monarchiæ suæ Jerosolymis collocaturum, ut in Jerosolymitano templo a se instaurato sedeat, et tanquam Deus adoretur. Hæc est sententia Patrum omnium qui de Antichristo scribunt, quos sæpe citavi, et statim necesse erit eos indicare. Colligitur autem ex duplici loco Scripturæ. Prior est 2 ad Thess. 2: *Ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus.* Quamquam enim Patres interdum aliis modis metaphorice interpretentur templum illud, tamen sensus maxime proprius et litteralis esse videtur, ut de templo Jerosolymitano intelligatur, ut exponunt Iren., Cyril. Jerol., et Damas., citatis locis; Sever. Sulpitius, ex sententia S. Martini, in l. 2 Dialog.; et Sedul., 2 ad Thess. 2; et Hippol., dicta orat. de Consum. mundi; et Orig., Tract. 29 in Matth., qui addit, in sensu spirituali per *templum* divinas Scripturas intelligi; Anselm. vero, 2 ad Thess. 2, animas hominum exponit, in quibus Antichristus sedere studebit ut Deus, a qua expositione parum discrepat aliorum interpretatio, qui per *templum Dei*, Ecclesiam intelligunt, ut Hieron., dicta q. 11 ad Algas. Ecclesia enim nihil aliud est quam ipsi fideles. Alii, ut Chrysost., Oecumen., et Græci, per *templum* intelligunt Christianorum ecclesias, seu templa. Denique August., 20 de Civit., cap. 19, probabile putat, per *templum* non significari locum in quo Antichristus sedeat ut Deus; sed significari ipsum Antichristum cum suo populo. Atque ita non esse legendum, *ut in templo*, sed, *ut in templo Dei sedeat* (prout habent Græca), et sensus sit, Antichristum sessurum *ut templum*, id est, *ut Ecclesiam*, ac si ipse cum suis esset verus populus Dei. Quæ expositio inter omnes magis displicet. Quia neque cum verbis antecedentibus, nec cum sequentibus, connecti potest. Etenim, quæ præcedunt, sunt: *Extolletur supra omne quod dicitur Deus, aut colitur, ita ut in templo Dei sedeat.*

Ex hoc autem quod prædicto modo, *sedeat in templum Dei*, non sequitur quod se extollat supra Deum. Omnes enim hæretici contendunt in ipsis esse Ecclesiam Dei, atque adeo sedent in illo sensu *in templum Dei*; et tamen non se *extollunt supra omne id quod dicitur Deus*, ut Paulus loquitur. Sequentia autem verba sunt, *ostendens se tanquam sit Deus*; si autem solum *sederet ut templum Dei*, non se ostenderet Deum. Recte ergo noster interpres verit, *in templo Dei*. Nam, licet græce sit *ἐκ τῶν λαῶν*, tamen juxta græcum idioma eadem est significatio, quæ cum aliis etiam locis Scripturæ magis consentit, ut jam dicam. Posita autem hæc lectio, probabilius est templum ibi sumi pro templo materiali et sensibili; nam hæc est nativa significatio, quæ cum proprie salvari possit, non est necesse metaphorice exponi. Templum autem Dei eo tempore quasi per antonomasiam dicebatur templum Hierosolymitanum, ut patet ex Luc. ultim., Act. 3 et 5, et sæpe alias; cum enim tunc nondum essent erecta et dicata Christianorum templa, solum Hierosolymitanum singulariter dicebatur *templum Dei*. Verisimilius ergo est de hoc esse locutum Apostolum. Præterea, quia hæc videtur esse *abominatio desolationis*, de qua prædixit Daniel, c. 9: *Et erit in templo abominatio desolationis; abominationem enim vocat Antichristum, propter abominanda ejus scelera; desolationis autem ob atrocem persecutionem.* Ita interpretatur Iren., l. 5, Contra hæc., c. 25; et Orig., dicto tract. 20 in Mat. Quamvis enim ille locus alias habeat interpretationes, et præsertim illam August., epist. 80, qui eum locum intelligit de exercitu Romano circumdante Jerusalem, usque ad desolationem ejus, tempore Titi et Vespasiani, quia et contextui Danielis hæc videtur facile accommodari, et de illa videtur locutus Christus, Matth. 24, dicens: *Cum videritis abominationem desolationis sedentem in loco sancto, quæ dicta est a Daniele Propheta, qui legit intelligat, licet hoc (inquam) ita sit, nihilominus non videtur rejicienda interpretatio Patrum, qui de Antichristo hæc intelligunt.* Sic enim verba Christi interpretatur Hilar., can. 25 in Matth.; et Amb., lib. 10 in Luc., c. de Signo appropinquantis desolationis, qui ad litteram hoc intelligunt de Antichristo sedente in Hierosolymitano templo. Neque alii Patres hanc sententiam rejiciunt, uno vel alio excepto, quamvis addant, Antichristum non solum sessurum in templo Hierosolymitano, sed etiam in Ecclesia Christi, seu in Ecclesiis Christiano-

rum. Quod qua ratione intelligendum sit, in sequenti sectione explicabimus.

6. *Objectio.—Responsio.—Objectio.—Responsio.* — Dices: ex c. 9 Dan., constat templum Hierosolymitanum nunquam esse instaurandum, nam, *usque ad consummationem, et finem perseverabit desolatio.* Respondetur, satis videri desolationem perseverare usque ad finem, quandoquidem usque ad Antichristi tempora templum instaurandum non est. Deinde etiam tunc non proprie instaurabitur, non solum materialiter, quia fortasse tam brevi tempore non integre et perfecte, sed utcumque reædificabitur, sed etiam formaliter (quod ad rem maxime spectat), quia non instaurabitur in templum veri Dei, sed in sedem Antichristi. Nam, licet fortasse in principio, ad decipiendos Judæos Antichristus simulaturus sit se velle instaurare templum in cultum Dei (ut Cyrill. Hieros. supra notavit), tamen revera et ex animo non id faciet, nisi ob gloriam suam, et ut ipse in eo colatur; et ita semper manebit desolatio et abominatio desolationis usque ad finem. Dices: quomodo ergo Paulus vocat *templum Dei*, et Christus *locum sanctum*, illum qui ad solam superstitionem Antichristi instaurandus erit? Respondetur appellatione illum locum a primæva ejus institutione et dedicatione. Fuit enim ille *sanctus*, et in *templum Dei* electus, licet fuerit profanatus. Ex his ergo constat Antichristum sessurum Jerosolymis tanquam in primario ac regio loco, quem potissimum eliget ut ibi colatur.

7. Rursus quod diutius ibi sessurus sit, colligi potest ex Apocalyp. 11, ubi aperte dicitur Eliam et Henoch fore occidendos ab Antichristo Jerosolymis, *ubi Dominus eorum crucifixus est.* Cum ergo Elias et Henoch mittendi sint ut Antichristo resistent, et Jerosolymis prædicaturi sint, ibidemque morte sua testimonium reddituri veritatis quam prædicaverunt, signum manifestum est, ibi potissimum sessurum Antichristum, eamque futuram esse quasi radicem et cathedram falsæ doctrinæ, ac persecutionis ejus. Scio Hieron., epist. 17 ad Marcell., locum hunc de mundo, et non de Jerusalem interpretatum esse, ductum studio laudandi et honorandi Jerusalem, ad quam Marcellam invitabat; tamen litteralis sensus est quem diximus, quem omnes interpretes sequuntur. Neque obstat, quod objicit Hieronym. supra, quod Jerusalem eo loci Sodoma vocetur, quandoquidem principes ejus, principes Sodomorum dicuntur, Isa. 1. Denique, ex iis quæ diximus, Antichristum futurum esse ge-

nere Judæum, et in Judæis maxime esse regnaturum, statim credibile fit, eum potissime instauraturum civitatem patrum suorum, de qua ac de templo suo ipsi maxime gloriantur. Unde etiam fit ut vel ob hanc causam in eo potissimum coli loco, et honorari studeat. Potest hoc etiam confirmari, quia (ut postea videbimus) Sancti docent, Antichristum fore occidendum in monte Oliveti; ergo signum est ibi potissimum esse regnaturum, ut etiam Theod. et Hieron. colligunt ex Dan. 11. Contra hanc vero sententiam, hæretici hujus temporis (solum ut contra Apostolicam sedem blasphemant) fingunt Antichristi sedem in Romana civitate esse futuram, cum nullo id fundamento niti queat, et potius ex Apoc. 17 colligi possit, Urbem, vel jam antea eversum iri adveniente Antichristo, vel certe ab ipso et ministris ejus esse evertendam.

SECTIO VI.

Qualis sit futura Ecclesiæ persecutio sub Antichristo, et quis finis ac consummatio ejus.

1. *Persecutio Ecclesiæ sub Antichristo omnium acerbissima.* — Primo, certum est Antichristum persecuturum esse Ecclesiam, et fideles, ac Sanctos acerbius et crudelius quam ab ullo unquam tyranno tentati aut afflicti fuerint. Hoc de fide est; ait enim Christus, Matth. 24: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet.* Et de hac tribulatione dicitur Dan. 7: *Et ecce cornu illud faciebat bellum adversus Sanctos, et prævalebat eis.* Et infra: *Sanctos Altissimi conteret; et putabit quod possit mutare tempora et leges, et traduntur in manu ejus usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis.* Idem colligitur ex c. 8, et 11, et 12; quorum verba omitto ad prolixitatem vitandam, licet gravissima sint, et statim illa attingemus. Præcipue vero Joan., Apoc. 20, hanc atrocem persecutionem describit, dicens: *Cum consummati fuerint mille anni, solvetur Satanas de carcere suo, et exibit, et seducet gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog et Magog, et congregabit eos in prælium, cujus numerus est sicut arena maris, et ascenderunt supra latitudinem terræ, et circumierunt castra Sanctorum, et civitatem dilectam, id est, universam Ecclesiam, ut exposuit Augustinus, 20 de Civit., c. 11; Lactant., lib. 7, c. 24 et sequentibus. Cavendus tamen est error illius, et aliorum Chiliastarum intelligentium hunc locum non de persecutione Antichristi, sed de*